

Barraca del Gall

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 247

Coordenades:

Latitud: 41.62405
Longitud: 1.87374
UTM Est (X): 406178
UTM Nord (Y): 4608649

Classificació

Número de fitxa 08053-393
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular Modern
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: Degut a la manca de terra a la coberta les lloses de tancament de la volta s'han desplaçat lleugerament, fet que comporta l'entrada d'aigua i per tant, una afectació greu, per a l'estructura en general que a més està quedant engolida per una massa espessa de pi blanc.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Díficil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A009000270000OW

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Data de registre de la fitxa: dj., 30/03/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada per sota un turonet de 290 metres d'alçada, en una vall plena de cingles, resultat de la formació del turó de l'Escletxa que corona aquest vessant. Per accedir-hi cal agafar el camí que mena a la masia de cal Guixa. En trobar una pedrera abandonada a mà dreta, cal obrir-se pas entre la vegetació per tal d'accedir-hi des de la zona més planera, travessant una surgència d'aigua que neix de la roca, i baixant per les marjades de pedra fins a trobar la construcció. En aquest indret les feixes són molt estretes i el desnivell important.

És de planta circular, de 2,50 metres de diàmetre interior. Els rocs més grossos i ben desbastats es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al sud-oest amb una llinda simple, molt plana i ample. Al damunt hi ha una lleixa que alleugereix la pressió de la volta i alhora serveix de tinell però la mica de llinda que tenia a la part superior s'ha esquerdat i trencat. Els brancals són rectes, compostos ambdós, per dues roques més o menys desbastades amb caràcter monumental. Mesura 1,05 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,80 metres. Els murs tenen un gruix de 0,80 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades amb clau de volta de tancament. Conserva bona part del voladís característic que impedeix les filtracions d'aigua cap a l'interior dels murs, en cas de pluja, mentre que ha perdut el recobriment de terra característic, malgrat alguns sèdums aferrats a la mica de terra que aflora entre les juntes. A l'interior, hi ha un doble tinell superposat i destaca un fumental, realitzat durant la construcció de la barraca amb la sortida de fums cap a l'oest i una espitllera cap el nord.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 8163.

La vinya havia estat menada (cuidada) fins els anys 70 del segle passat per l'Albert Maestro

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llandes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser

de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPELL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

